

Arhivi, Glasilo Arhivskega društva in arhivov Slovenije, 37, 1-2 (2014)

U prvom broju časopisa **Arhivi** iz 2014. objavljeno je devetnaest članaka i drugih priloga, podijeljenih u pet tematskih cjelina: Članci i rasprave, Iz prakse za praksu, Iz arhivskih fondova i zbirki, O radu arhiva i skupovima, Ocjene i prikazi izdanja i izložbi. Tematska cjelina Članci i rasprave sadrži šest članaka. Prvi je članak Rafka Valenčiča pod naslovom Miroslav Premrou, Della patria di s. Girolamo. Uz uvodni komentar, autor donosi prijepis rasprave Miroslava Premroua (1873.-1944.), slovenskog povjesničara i pravnika, o lokaciji Stridona, rodnog mjesta sv. Jeronima, izvorno objavljene u reviji Scuola Cattolica (Milano) 1920.

godine. Vanja Kočevar autor je članka Patent nadvojvode Ferdinanda o konačnom izgonu predikantov in odpravi protestantskega bogoslužja v notranjeavstrijskih deželah iz leta 1599 (Dekret nadvojvode Ferdinanda iz 1599. o izgonu protestanata i zabrani protestantskoga bogoslužja na području Unutrašnje Austrije). Autor analizira navedeni dekret i povijesni kontekst njegovog izdavanja, te donosi prijepis izvornika s prijevodom na slovenski. Boris Golec objavljuje članak pod naslovom Valvasor kot zemljiški gospod (1. del) (Valvasor kao zemljoposjednik, 1. dio). Obraduje dva stvaralački najproduktivnija desetljeća (1672.-1692.) iz života kranjskog plemića i polihistora Johanna Weicharda Valvasora (1641.-1693.), u kojima je najprije stekao utvrde Bogenšperk i Črni potok, te grad Lichtenberg, a kasnije ih zbog velikih financijskih izdataka njegovih djelatnosti najvećim dijelom rasprodao. Posebni naglasak je na analizi sačuvanog Valvasorovog urbara za posjede Bogenšperk i Lichtenberg. Ana Lavrič autorica je članka Bratovštine na Kranjskem leta 1773 (Bratovštine na području Kranjske 1773. godine). Na osnovu izvještaja Michaela Johannes Nepomuka Gottlieba Raigersfelda iz 1773. s tabelarnim popisom crkvenih bratovština (395 ili 396 bratovština) i cehovskih udruženja (85 udruženja), autorica donosi pregled crkvenih bratovština u tom razdoblju na području Kranjske, s time da se spominju i bratovštine s područja Istre. Miha Šimac u članku Pankrac Cilenšek (1892-1981), med prvimi prejemniki zlate medalje za hrabrost za častnike (Pankrac Cilenšek (1892.-1981.) među prvim primateljima zlatne medalje za hrabrost) donosi biografiju i prikaz vojne karijere slovenskog časnika Pankraca Cilenšeka, pripadnika 26. štajerske streljačke pukovnije, navedenog na popisu časnika austrijskoga domobranstva odlikovanih carskom medaljom za hrabrost ustanovljenom 1917. godine. Aleksander Lavrenčič objavljuje nastavak svojeg članka povodom 55. obljetnice djelovanja Televizije Slovenije pod naslovom Vroči junijski dnevni leta 1957 in v znoju rojena televizija – O „prazgodovini“ slovenske televizije ob njeni 55-letnici – 2. del (Vrući lipanjski dani 1957. godine i u znoju rođena televizija – O „predpovijesti“ slovenske televizije povodom 55. godišnjice njezinog djelovanja – 2. dio). Donosi pregled aktivnosti na pripremi eksperimentalnog programa televizijske skupine Radija Slovenije i njegovog emitiranja iz studija Televizije Zagreb u lipnju 1957. godine. U tematskoj cjelini Iz prakse za praksu objavljena su dva članka. Nataša Peterlin u članku Konserviranje-restauriranje spisovnega gradiva na napravi za dolivanje s celulozno pulpo (Konzervacija i restauracija gradiva na papiru pomoću uređaju za dolijevanje celulozne pulpe) donosi pregled postupaka i uređaja primijenjenih u Centru za konzervaciju i restauraciju Arhiva Republike Slovenije prilikom konzervacije i restauracije veće količine dokumenata iz sredine 19. stoljeća. Marko Mitja Feguš autor je priloga Prizadevanja za ohranitev filmskih zapisov dr. Karla Grossmanna (Napori za očuvanje filmskih zapisa dr. Karla Grossmanna) u kojem prikazuje aktivnosti poduzete s ciljem zaštite i dugoročnog očuvanja filmskih zapisa Karola Grossmanna (1864.-1929.), nastalih početkom 20. stoljeća. U tematskoj cjelini Iz arhivskih fondova i zbirki objavljena su četiri članka. Julijana Visočnik u članku Dokumenti (nad)župnije Hoče v Kapiteljskem arhivu Nadškofijskega arhiva v Ljubljani

(Dokumenti (nad)župe Hoče u Nadbiskupijskom arhivu u Ljubljani) donosi prijepis i komentar šest dokumenata o župi Hoče nastalih u razdoblju od kraja 14. stoljeća do sredine 15. stoljeća, sačuvanih u Nadbiskupijskom arhivu u Ljubljani. Tjaša Kožuh, Nika Merljak, Matej Mezek i Matjaž Bizjak autori su članka Seminar iz temeljnih zgodovinskih ved, UNG 2012-2013 Urbar deželnoknežjega urada Jablje 1493 (Seminar iz pomoćnih povijesnih znanosti, Sveučilište Nova Gorica 2012.-2013., Urbar ureda pokrajinskog kneza u Jablju iz 1493.). Uz uvodnu studiju, članak sadrži prijepis urbara ureda pokrajinskog kneza u Jablju iz 1493. godine, koji je rezultat rada studenata treće godine kulturne povijesti na Sveučilištu Nova Gorica u sklopu seminarske nastave iz pomoćnih povijesnih znanosti. Gašper Šmid i Žarko Štrumbl u članku Slovenske delovne brigade na mladinski železniški progi Brčko – Banovići (Slovenske omladinske radne brigade na izgradnji pruge Brčko – Banovići) prikazuju sudjelovanje slovenskih omladinskih brigada u prvoj omladinskoj radnoj akciji u Jugoslaviji nakon Drugog svjetskog rata, na izgradnji željezničke pruge Brčko – Banovići. Silvo Torkar u kratkom prilogu K vprašanju lokalizacije novega mostu v okolici Tolmina leta 1322 in patrocinija sv. Martina (O lokaciji novoga mosta u okolici Tolmina 1322. godine i patrocinija sv. Martina) raspravlja o lokaciji mosta čija se izgradnja spominje u ispravi iz 1321. godine. Tematska cjelina O radu arhiva i skupovima sadrži izvještaje o sljedeća tri događanja: Znanstveni simpozij Ptuj u stoljeću donošenja drugog gradskog statuta. Povijesni arhiv u Ptuju, 25. listopada 2013. (Dejan Zadavec); Radionica partnera uključenih u projekt EuscreenXL, Lisabon, 23.-24. siječnja 2014. (Katja Šturm); Pametno upravljanje dokumentima – Smartdoc by media.doc 2013. Zbornik 22. savjetovanja s međunarodnim sudjelovanjem (ex DOK-SIS), 24.-25. rujna 2013., Domus medica, Dunajska cesta 162, Ljubljana (Aleksander Lavrenčič). Tematska cjelina Ocjene i prikazi izdanja i izložbi sadrži prikaze triju izdanja i jedne izložbe: Julijana Visočnik: Škofijski arhiv Ljubljana I, Ljubljana: Nadškofija, 2012. (Marija Čipić Rehar); Christine Tropper: Glut unter der Asche und offene Flamme. Der Kärntner Geheimprotestantismus und seine Bekämpfung 1731-1738, (Quellenedition des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung, Band 9), Böhlau Verlag Wien/Odenburg Verlag München, 2011. (France M. Dolinar); Hedviga Zdovc: SI_ZAC/0065. Občina Trbovlje 1849-1941. Inventarji 13, Zgodovinski arhiv Celje, 2013. (Aleksander Žižek); Metka Bukošek: „Za poljubčke je dobil vse“: Črna kronika v sodnih dokumentih Zgodovinskega arhiva Celje. Razstava in razstavni katalog, Celje: Zgodovinski arhiv, 2013. (Anja Prša).

Drugi broj časopisa *Arhivi* iz 2014. započinje prigodnim uvodnim tekstom povodom šezdesete obljetnice djelovanja Arhivskoga društva Slovenije, pod naslovom Arhivsko društvo praznuje 60 let svojega obstoja (Arhivsko društvo slavi 60 godina svojega postojanja). Autorice teksta su Mira Hodnik, Mirjana Kontestabile Rovis, Gordana Šovegeš Lipovšek i Katja Zupanič, četiri bivše predsjednice, koje prikazuju glavna obilježja rada i postignuća Arhivskoga društva Slovenije tijekom njihovih mandata. Tematska cjelina Članci i rasprave sadrži pet članaka. Prvi je nastavak članka Borisa Goleca iz prethodnog broja, pod naslovom Valvasor

kot zemljišni gospod (2. del) (Valvasor kao zemljoposjednik, 2. dio), u kojem obrađuje vremensko razdoblje od prodaje utvrde Črni potok do gubitka cijelog posjeda (1689.-1692.). Uroš Košir autor je članka pod naslovom „Čez dolgo spet 'Gorenška stran' in ti moj dom, men dobro znan!“ Josip Košir in rusko ujetništvo (1914-1920) („Gorenjska, dugo vremena nisam vidio te, moj tako mi dragi dome!“ Josip Košir i rusko zarobljeništvo 1914.-1920.). Na temelju njegove osobne ostavštine i drugih izvora, opisuje boravak i povratak iz ruskog zarobljeništva tijekom Prvog svjetskog rata Josipa Košira (1872.-1948.), zemljoposjednika i mlinara iz Škofje Loke, pripadnika 27. domobranske regimente, zarobljenog na Istočnom bojištu kod Lemberga. Aleksandra Gačić u članku pod naslovom Vloga Bogumila Vošnjaka v prvi svetovni vojni in neposredno po njej (Uloga Bogumila Vošnjaka u Prvom svjetskom ratu i neposredno nakon njega) obrađuje javno djelovanje Bogumila Vošnjaka, jednog od najistaknutijih Slovenaca u prvim desetljećima 20. stoljeća (član Jugoslavenskog odbora, jedini slovenski potpisnik Krfske deklaracije iz 1917., član delegacije Kraljevine SHS na Mirovnoj konferenciji u Parizu, ambasador u Pragu). Deborah Rogoznica u članku pod naslovom Aplikacija in uveljavitev modela socialističnega turizma na slovenski obali (1947-1990) (Uvođenje socijalističkog modela turizma na slovenskoj obali, 1947.-1990.) daje pregled osnovnih obilježja i razvoja turizma na slovenskoj obali u razdoblju socijalističke Jugoslavije. Aleksander Lavrenčič objavljuje treći nastavak članka povodom 55. obljetnice djelovanja Televizije Slovenije pod naslovom Želimo vam obilo zabave, mnogo sreče in seveda, čisto sliko (Eksperimentalni program GR, december 1957) – O „prazgodovini“ slovenske televizije ob njeni 55-letnici – 3. del (Želimo vam mnogo zabave, mnogo sreče i naravno, jasnu sliku (Eksperimentalni program GR, prosinac 1957.) – O „predpovijesti“ slovenske televizije povodom 55. obljetnice njezinog djelovanja – 3. dio). Julijana Visočnik također je objavila nastavak članka iz prethodnog broja pod naslovom Dokumenti (nad)župnije Hoče v Kapiteljskem arhivu Nadškofijskega arhiva v Ljubljani – nadaljevanje (Dokumenti (nad)župe Hoče u Nadbiskupijskom arhivu u Ljubljani – nastavak). Donosi prijepis i komentar naknadno pronađenih pet dokumenata o župi Hoče iz 1404. i 1409. godine. Vojko Pavlin u članku pod naslovom Župnija sv. Štefana v Solkanu in njen katapan iz leta 1757 (drugi del) (Župa sv. Stjepana u Solkanu i njezin liturgijski kalendar iz 1757. godine, 2. dio) objavljuje prijepis drugog dijela liturgijskog kalendara navedene župe iz 1757. godine, popraćen opširnijim uvodnim komentarom. Vinko Skitek autor je članka Arhivsko gradivo nemških okupacijskih oblasti, ki se nanaša na slovensko okupirano ozemlje v arhivih in knjižnicah v tujini (Arhivsko gradivo njemačkih okupacijskih vlasti koje se odnosi na slovenski teritorij, pohranjeno u inozemnim knjižnicama i arhivima). Donosi pregled cjelina arhivskoga gradiva pohranjenih u Bundesarchivu i drugim ustanovama u Njemačkoj, nastalog radom njemačke okupacijske uprave u vrijeme Drugog svjetskog rata na području Koruške, Gorenjske i Donje Štajerske. Pavle Čelik u članku pod naslovom Financna direkcija v Ljubljani 1941-1945 (Financijska direkcija u Ljubljani 1941.-1945.), obrađuje djelovanje Financijske direkcije u Ljubljani, osnovane 1864. godine, tijekom Drugog svjetskog

rata, odnosno tijekom talijanske i njemačke okupacijske vlasti na području Ljubljanske pokrajine. U tematskoj cjelini O radu Arhivskoga društva Slovenije objavljeno je osam priloga: Izvještaj Komisije za dodjelu Aškerčeve nagrade i priznanja za 2014. godinu (Zdenka Bonin, predsjednica Komisije); Govor predsjednice ADS povodom 60. obljetnice Arhivskoga društva Slovenije (Sonja Jazbec, predsjednica Arhivskoga društva Slovenije); Govor na proslavi povodom 60. obljetnice Arhivskoga društva Slovenije, MOL, 23. listopada 2014. (prof. dr. Ignacij Voje); Zahvala Marije Oblak Čarni, povodom dodjele Aškerčeve nagrade (Marija Oblak Čarni); Zahvala Jureta Volčjaka, povodom dodjele Aškerčevog priznanja (Jure Volčjak); Imenovanje prof. dr. Ignacija Voje za počasnoga člana Arhivskoga društva slovenije – obrazloženje (Dušan Mlacović); Izvještaj o Međunarodnoj konferenciji i okruglom stolu arhivista Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Vojvodine; Terme Čatež, Slovenija, 15.-16. svibnja 2014. (Sonja Jazbec); 27. međunarodno savjetovanje „Arhivska praksa 2014.“, Hotel Tuzla, Tuzla, 25.-26. rujna 2014. (Nina Gostenčnik). Tematska cjelina O radu arhiva i skupovima sadrži tri izvještaja: Iz štajerskih arhiva – pogled unatrag na 2013. i 2014. godinu (Peter Wiesflecker); Kongres hrvatskih arhivista u Opatiji (Natalija Glažar); FIAF Restoration Summer School 2014 – Bologna (Roman Marinko). U tom broju objavljena su i dva nekrologa, povodom smrti Andreja Malniča, etnologa i sociologa kulture, ravnatelja Goriškog muzeja (Jurij Rosa) te Braneta Kozine, arhivskog savjetnika i jedno vrijeme v. d. ravnatelja Povijesnog arhiva u Ljubljani (Žarko Bizjak). U nastavku broja donosi se popis novih akvizicija svih arhiva u 2013. godini, te bibliografija radova njihovih arhivskih djelatnika u istoj godini (Arhiv Republike Slovenije, Povijesni arhiv Celje, Pokrajinski arhiv Koper, Pokrajinski arhiv Maribor, Pokrajinski arhiv u Novoj Gorici, Povijesni arhiv u Ptuj, Povijesni arhiv u Ljubljani, Nadbiskupijski arhiv u Ljubljani, Nadbiskupijski arhiv u Mariboru, Biskupijski arhiv u Koprju). Posljednja tematska cjelina Ocjene i prikazi izdanja i izložbi sadrži prikaze četiriju izdanja i triju izložbi: Bojan Himmelreich: SI_ZAC/1121. Planinsko društvo Celje-Matica: 1862-2010. Celje: Zgodovinski arhiv, 2013. (Inventarji 14) (Sonja Jazbec); Otmar Črnilogar – človek mnogih talentov. Podraga – Celje – Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, 2013. (Jurij Rosa); Mile Bakić: Valorizacija arhivske građe. Cetinje: Državni arhiv Crne Gore; Podgorica: Službeni list Crne Gore, 2014. (Jovan P. Popović); La Gazette des Archives št. 182-183 (Polona Trobec Mlakar); 150 let Vipavske čitalnice. Njen pomen za razvoj javne knjižnice. Razstava o ustanovitvi in delovanju Vipavske čitalnice ter o društvenih knjižnicah na območju sedanje vipavske občine. Razstava in zloženska. Nova Gorica: Pokrajinski arhiv, 2014. (Metka Nusdorfer Vuksanović); Kuge, lakote in vojske – reši nas, o Gospod: Kranjska v prvem letu vélike vojne. Razstava in razstavni zbornik Zgodovinskega arhiva Ljubljana. Ljubljana: Zgodovinski arhiv, 2014. (Andrej Nared); Rado Simoniti (1914-1981). Razstava ob stoletnici rojstva skladatelja, glasbenega pedagoga in dirigenta. Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, 2014. (Aleksandra Pavšič Milost).